

Добривоје Ж. Станојевић¹
Лидија Ж. Мирков²
Универзитет у Београду, Факултет политичких наука,
Одељење за новинарство и комуникологију
Београд (Србија)

32:929 Путин В. В.
808.51:32(470)"2022"
327(470)"2022"
Оригинални научни рад
Примљен 21/02/2023
Измењен 24/04/2023
Прихваћен 24/04/2023
doi: [10.5937/socpreg57-42988](https://doi.org/10.5937/socpreg57-42988)

РЕТОРИЧКА СВОЈСТВА ГОВОРА ВЛАДИМИРА ПУТИНА ПРИ ПРОГЛАШЕЊУ ВОЈНИХ ОПЕРАЦИЈА У УКРАЈИНИ³

Сажетак: У представљеном раду биће анализирана два говора од историјског значаја за међународне односе и говорништво 21. века. Реч је о говору председника Руске Федерације Владимира Путина, објављеног 21. фебруара 2022, који се сматра најзначајнијим званичним саопштењем Русије о дешавањима у Украјини, као и говор који је његов логички, смислени и контекстуални наставак 24. фебруара 2022. Та два говора, емитована на више канала и медија, трају сат и пола сата и садрже мноштво материјалних чињеница изложених посебним реторичким поступцима, најчешће реторичким примерима неспоразума. Дата је и перспектива руске стране каква није могла да буде виђена у прозападним медијима. Њоме се поставља еуфемистичка реинтерпретација дешавања која су у страним медијима еристички представљена као инвазија, агресија, ратни сукоб и напад.

Кључне речи: реторика, реторички поступци, политички дискурс, Русија, рат у Украјини

УВОД

Владимир Путин је политичка личност која својим говорништвом привлачи пажњу политичких сарадника и ривала, било да је реч о елоквентном (посебном) избору речи или самоувереном говору тела при јавном наступу. Путин се обраћа ретко, али сталожено и смислено, реторички промишљено, па многи медији (независно од идеолошких усмерења) то приписују посебним обукама и знањима стеченим на специфичним државним пословима. У говору одржаном 21. фебруара 2022, који је

¹ dobriwoje.stanojevic@fpn.bg.ac.rs

² lidija.mirkov@fpn.bg.ac.rs

³ Рад је подржан средствима Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије на основу Уговора о реализацији и финансирању научно-истраживачког рада НИО у 2023. години, број: 451-03-47/2023-01 од 17. јануара 2023. године.

трајао 56 минута, председник Руске Федерације Владимир Путин изложио је важне чињенице на којима је заснована најављена политичка одлука о војним активностима Русије у Украјини. Тај говор је добио наставак: говор од 28 минута, 24. фебруара 2022, садржао је додатне аргументе и одговор на критике са Запада. Наведени говори, осим што су одржани у посебном историјском тренутку и с посебним дискурсом као „теоријом свега“ (Spivak, 2003), носе слојеве значења карактеристичне за вођство најбројнијег словенског народа и стратешког комуницирања у вези с његовим интересима. У контексту пандемијских криза (економских и вредносних), темељно припремљена беседа о новој политичкој стварности даје додатну перспективу Русије као проактивног чиниоца на мапи Европе.

ТЕОРИЈСКИ ОКВИР

Реторички приступ у овој материји има посебан научни значај: осим откривања реторичких образаца важних за већину истраживања комуникације у политичком дискурсу, њиме се може установити кључна аргументација руске стране.⁴

Још од времена пре антике мислиоци су покушавали да установе шта то чини успешан говор. Некоме се верује више, нечије речи дуже остају у памћењу, за некога се каже да има харизму за јавни наступ. Стара Грчка је колевка западне цивилизације какву данас знамо, било да је реч о политичком поретку, економији, јавности или науци. Реторика као наука фигурира у различитим цивилизацијама, али је за наш рад релевантан допринос старогрчких филозофа и њихових наследника у погледу реторике.

Демостен је један од упамћених говорника старогрчког беседништва. Према његовим говорима су и тадашњи филозофи, а и данашњи изучаваоци реторике, спознали пожељни образац говора. Идеална диспозиција⁵, каква је установљена у античко доба, није се мењала до данас. Из тога можемо да закључимо да је диспозиција у говору антрополошка константа. О таквом распореду пожељне диспозиције писали су и домаћи теоретичари реторике, попут Бранислава Нушића с почетка 20. века (у овом раду је цитирано реиздање из 2017), Сретена Петровића (2007), Љубомира Тадића (1995), Симе Аврамовића (2017), Радомира Животића (2013) и њихових савремених наследника. Диспозиција у говору, каква је виђена код Демостена, а записана код више домаћих и страних аутора, сумирана је у [Графикону 1](#).⁶

⁴ Многе науке (попут политиколошких, правних, историјских, војних, дипломатских, лингвистичких) могу то даље да анализирају и заснују своја тумачења на основу начина и структуре изреченог под одређеним друштвеним условима.

⁵ Тзв. етапа диспозиције у стваралачком процесу беседе подразумева распоређивање редоследа када се шта каже – како се почиње, чиме се завршава, која фигура иде пре или после неке друге, када се прави логичка пауза, остваривање везе с контекстом итд.

⁶ Увод у беседи служи да се представи тема (Životić, Stanojević, 2013). У њему говорник још увек није исказао свој став, увод је неутралан исказ.

Пропозиција је та у којој говорник образлаже које становиште заузима, где публици треба да буде јасно у шта ће је убеђивати аргументима који следе.

Класификација је преглед контекста и могућих детаља с којима публика треба да буде упозната да би боље разумела речено (нпр. проглашавање одговорних за критиковано стање и сл.).

Аристотел је међу првима писао о реторском примеру (Aristotle, 1955). Он је наводио да сви ратови који су икада вођени треба да остану забележени да би нове генерације могле да избегну судбину ратовања. Ипак, пише Аристотел, тешка времена су неизбежна и реторски пример може да олакша преношење мудрости из старих времена (Ibid., 1955). У том смислу, реторски пример је фигура објашњавања појаве из садашњег тренутка примером сличних пракси или алузија на нешто из блиске или далеке прошлости заједнице на коју се говор односи. Реторским примером уводи се принцип својеврсног паралелизма и својствен је културама с богатијом историјом. Међу словенским народима је посебно изражен због принципа усмене књижевности и предања. Код нас је Нушић међу првима, почетком XX века, приметио да су словенски народи „благоглагољиви“ (Nušić, 2017, str. 27) и природно надарени за преношење искустава и знања. О реторском примеру су писали многи теоретичари реторике на нашем говорном подручју, првенствено на основи античких закључака о њему, али и доприносећи сопственим истраживањима актуелних говорника и беседа.

Реторика као краљица наука – како ју је називао Платон у *Горђији* (Životić, Stanojević, 2013, str. 71), а касније и Цицерон (Ristović, 2018, str. 52) – изнедрила је многе данашње науке без којих не бисмо могли да изучавамо јавни говор – попут стилистике, комуникологије, студија дискурса или генолошких студија (студија жанра).⁷ Медији преношења комуникације се мењају, али принципи и функције остају исти.

Беседа је монолошка говорничка форма примењена и изговорена у јавности. Беседнички стил изражавања прилагођава се циљној публици (унутрашња или спољна политика), намењеној функцији говора (беседа председника државе и врховног војног команданта), намераваним циљевима (подсећање на чињенице из прошлости и реинтерпретација доминантно прозападне слике о Русији) и медију преношења (видео запис на интернету и ТВ пренос).

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР

Анализа говора је спроведена методом реторичке анализе. Она подразумева текстуалну анализу садржаја текста, његове структуре и примењеног стила изражавања, као и анализу немог говора (дикције, паузе, невербалних аспеката комуникације...).

Нарација је приповедни део с топлом људском причом, да се публика лакше идентификује и замисли како се тема односи на њихов свакодневни живот у стварности.

Тврђење у беседи је најважнији део – аргументација (Avramović, 2017).

Побијање је корак предвиђања најјачег аргумента оних који заступају супротно становиште о истој теми, те његово оповргавање и доказивање зашто они нису у праву, а говорник јесте (Petrović, 2007).

Закључак је део беседе који служи да се најутицајнији делови говора сумирају и понове, и да се публици тиме да времена да постепено и нежно изађе из теме, по могућству убеђена у оно о чему се говорило.

⁷ Стилистика помаже да утврдимо функционалност језичких избора у говору, комуникологија да утврдимо однос (и контекст) беседника као пошиљаоца поруке и његове публике (прималаца и тумача поруке), студије дискурса указују на категорије пројектовања стварности језиком и јавним наступима, а генолошке студије помажу да се установи структура текста и да се текст препозна као жанровска категорија, у случају овог рада као беседа.

Основна хипотеза рада гласи: у говору председника Путина чести су реторички поступци попут реторског примера. У овом раду, реторски пример је реторичка фигура аналогije с упоредивим и сличним историјским дешавањима. Она у политичком дискурсу може да буде индикативна за разумевање сложених питања какво је питање сукоба у Украјини. Главна метода истраживања је реторичка анализа, којом су у овом раду истражене: структура текста, функционалност аргументације и употреба појмова којима се именују појаве из прошлости и садашњости.

Узорак чине два поменута говора председника Руске Федерације Владимира Путина, одржана 21. и 24. фебруара 2022. Аутори рада су првобитно намеравали да истраже само први говор јер се њиме најављује војна акција и проглашава признавање независности украјинских региона Доњецк и Луганск као независних држава. Међутим, у говору који је уследио три дана касније, допуна информација, аргументације и става Руске Федерације била је у другачијем тону, одређеније квантификације, али у истом реторичком кључу, те се може сматрати наставком прве беседе. Иако би први говор био вредан реторичког истраживања сам по себи, аутори су увидом у говор који је уследио само три дана касније приметили да се аргументација у њему наставља, а тема усмерава у уже рукавце, што подсећа на одговор у дебати. Стога, скуп тих реторичких средстава из оба говора у овом раду сматра се јединственим за очекивани учинак говорника, што је у овом случају реинтерпретација Русије као политичког актера и светске силе.

Материјали за узорак преузети су са званичног сајта Кремља⁸, на којем су објављени: видео снимци говора у оригиналу, транскрипти говора у целини на руском језику и превод транскрипта на енглески језик. Аутори су се користили свим наведеним материјалима и направили сопствени превод на српски језик, какав ће овде и бити навођен при цитирању примера. У наставку текста објашњени су резултати истраживања. Реторичком анализом утврђене су специфичности наведених говора, који већ својом дужином и учесталошћу указују на свој значај.

АНАЛИЗА ГОВОРА ВЛАДИМИРА ПУТИНА, ОДРЖАНОГ 21. ФЕБРУАРА 2022.

Говор почиње титулацијом – обраћањем публици у својству њеног именовања. Иако у пракси титулација може да се изостави и да се на почетку беседе примени Цицеронов поступак *in medias res* (у срце ствари), када она постоји, служи томе да привуче пажњу и побуди у слушаоцима осећање припадања групи која се титулацијом истиче. Када Путин каже *Грађани Русије, грађи пријатељи*, јасно је да је говор намењен грађанима државе коју предводи и онима који су већ спремни да чују и разумеју оно што следи, а не и политичким противницима из света унутрашње или спољне политике. Овај говор ће, наравно, чути и они који нису ни грађани Русије ни њени пријатељи, али се титулацијом постиже да се међу онима који говор слушају, а гаје више идентитета (што у постмодерном свету није необично), адресира управо део идентитета који је говорнику потребан за боље разумевање његове беседе. Даљом анализом говора утврђено је да његова цела структура у потпуности одговара Демостеновој идеалној диспозицији.

⁸ Линкови ка узорку наведени су после списка литературе.

У уводу Путин наводи о чему је реч у беседи која следи: *Тема мој излагања су догађаји у Украјини и зашто је то важно нама у Русији. Наравно, моје излагање је намењено и нашим сународницима у Украјини. У том кораку је јасно о чему ће бити речи, али се став говорника о теми не може сазнати пре пропозиције која је уследила: Пишање је веома озбиљно. Ситуација у Донбасу је поново постала критична, акутна. И данас вам се обраћам нейосредно, не само да бих дао оцену онога што се дешава већ и да вас обавестим о одлукама које доносимо, о корацима које ћемо предузети.* Пропозиција је овде послужила да се тема прецизира становиштем говорника о теми.

Класификација се наставља: *Још једном ћу нагласити да Украјина за нас није само суседна земља. (...) Почећу од тога да је савремену Украјину у целини и поитиуно створила Русија, њачније, бољшевичка, комунистичка Русија.*⁹

У овом делу говора постаје јасно на чему ће се заснивати главни аргументи, иако их још нисмо чули. Најава доказивања културне, духовне и крвне везе између два народа поткрепљује се најавом о историјским чињеницама државотворних момената Украјине и, највише, подсећањем на одлуке донете у време комунистичке заједничке државе. Према овој фази говора, публика може да прилагоди своје слушање и обавештавање у следећим деловима беседе. У наредним деловима анализе неће бити навођене целине текста због ограничења дужине рада, те ће се кључне тачке парафразирати или препричати.

Нарација почиње подсећањем на 1917. када је Лењин *на њруб начин ошриао* делове Русије и припојио их Украјини. Реч је о одређивању конкретније временске дистанце. *Милионе људи који су њамо живели нико нишња није њишњао*, приповеда Путин. Иако се историјске чињенице саме по себи не сматрају реторским примером, у ступњу нарације могу да допринесу да се публика запита о чему их данас нико не пита и да се тиме дешавања на украјинској политичкој сцени доведу у сумњу. Низ чињеница у којима Путин наводи које територије данашње Украјине су политичари попут Лењина, Стаљина, Хрушчова отуђили од Русије и других држава, што се дешавало у етапама скоро цео век, јесте својеврстан сложени и вишечлани реторски пример.

Аргументација је у овом говору темељно приређена. После нарације о бољшевичкој Русији, следи проширено тврђење о настанку СССР-а – од Октобарске револуције 1917. до његовог распада. У овом делу Владимир Путин говори о СССР-у као о политичком систему који није одговарао Русији, већ данашњим државама-изданицима које саме никада не би могле да се одвоје од матице јер нису имале ни економску, ни културну, ни војну самосталност. Једини разлог који Путин види за то јесте географски положај, тј. све нове државе настале од СССР-а су на границама некадашњег руског царства, из чега се закључује да су стратешки прављене. Економски

⁹ Класификација: *То је неодвојив део наше историје, културе, нашеј духовној историји. То су наши другови, ближњи – не само колеје, пријатељи и познаници с њосла, већ и рођаци с којима смо крвно и породично њовезани. Одавно су стјановници јујозајадних историјских стјароруских стјеријорија себе звали Русима и њравославцима. Тако је било и њре 17. века, кад је део стјих држава обједињен с руском државом, и касније. Чини нам се да, у њринцију, сви знамо за то, да су стје чињенице ошшњейознаше. Међу стјим, да би се разумело стјна се данас збива, да дисмо објаснили мошнине њосшуйања Русије и циљева које њосстјављамо исјред себе, стјеба рећи макар неколико речи о историјашу њишњања.*

аргумент да је Русија наследила и отплатила сва дуговања СССР-а, а није задржала власништво над ресурсима и фабрикама за које су кредити узимани, јесте један од најтемељније објашњених у анализираном говору. Морални аргумент да је Украјина до последњег тренутка очекивала бесповратну помоћ Русије и повлашћене цене за увоз, које и јесте добијала, Путин поставља као доказ својој почетној тези да је то све један народ који не треба да се дели по наметнутој идеолошкој линији. Осим за жељу за останком на власти по сваку цену, Путин оптужује генерације политичке елите за сарадњу са националистима малих регија које су постале државе и, последично, за храњење неонацизма у Украјини. У дикцијском смислу, сваки аргумент је завршен логичком паузом и дискретним уздахом говорника. Иако се у америчким медијима дуго спекулише о здрављу руског председника, његово држање и поглед не остављају утисак болесне и уморне особе – стога, уздах између историјских аргумената о прекрајању граница и растављању два брата народа може се тумачити као логичка пауза потребна публици за рационално и емоционално обрађивање добијене информације.

На побијање се прелази готово интимистичким, личним, фамилијарним тоном пуним разумевања. *Никоја ни за шїа не ойїужујем, околности у земљи су у шо време и после грађанској райа биле сложене, криїичне. Зайїим се шїон шїостїейено шїошїрава. Једино шїшо дїх данас моїао о шїоме да кажем јестїе да је даш шїако било. То су истїорїјске чињенице.* Даље у говору се користи синтаagma *совјетїска Україина, Лењїнова Україина*. У овоме се читава реинтерпретација слике и Русије и Украјине, јер се у већини данашњих медија говори о совјетској Русији, док се друге државе из периода СССР-а не помињу у том контексту, већ често као жртве совјетских времена које су и даље угњетене од стране „црвене“ Русије. И у овом ступњу говора Путин не пропушта да се позове на архивску грађу и доказе у документима, поготову када је реч о *шїоклањању* Донбаса и Крима, који су једна од горућих тема руског региона. Побијање кулминира коначним: *Сада су 'захвални' шїошїомци у Україини шїорушили све шїоменике Лењїну. То се код њих зове декомунизацїа. Хоћїте декомунизацїу? Па добро, нама шїо шїошїуно одшївара. Али не шїреба шїїаїїи, шїшо се каже, на шїола шїуїа. Ми смо шїремни да вам шїокажемо шїїа дї за Україїну значїла шїрава декомунизацїа.*

Није необично да се аргументација настави после побијања, тј. да се зарад живости говора побијањем пресече низ аргумената, поготову оних који слично звуче, попут низа година, докумената, историјских дешавања и сл. Тако је и у овом говору, те је после историјских и политичких аргумената уследио аргумент одрживости живота у пределима поцепаним између две државе, недостатност правних докумената који нису до краја предвидели могући развој у новим државама, парадокс функционисања искључиво у тоталитарном режиму Украјине какав одговара НАТО-у за окружење Русије (иако се пропагира наратив о тоталитарној и „црвеној“ Русији), као и *вирус*¹⁰ *националних амбиција* који је обезбедио да и у правним документима стоји да ће свака група моћи да се осамостали ако жели, не водећи рачуна о томе да самоопредељење једног дела њему не даје право на целу територију. Аргумент да је свака регија добила право да издаје држављанство и укине одлуке СССР-а на својој територији истиче се као парадокс политичког управљања с предвидљивим исходом. На тај аргумент тематског уједначавања надограђује се још једно побијање – дакле, нису украјински

¹⁰ У доба пандемије вируса корона, овај избор речи привлачи посебну пажњу.

националисти освојили самосталност као што се хвале и као што то Запад интерпретира, већ им је лоше вођена политика Савеза то дала на „златној“ тацни. Путин на овом месту предвиђа могући еристички контрааргумент супротне стране и унапред га побија – нема Русија претензије на ширење већ се брани од опкољавања. *Уиркос свим овим нејравдама, лажима и директним њлачкању Русије, наш народ је љрви љрихвайишо нову љеойолийичку сѝварносѝ.* Овде се наводе подаци о економској сарадњи после признавања нових држава, које је уследило одмах по њиховом проглашењу, а наставило се до данас. Русија је вратила око 100 милијарди долара дуга СССР-а, сама, не солидарно са осталим државама. Украјина је од осамостаљења добила 250 милијарди долара од Русије. Само 2019. трговинска размена са Русијом је била 50 милијарди, а са целом ЕУ мање од тога. Ипак, Украјина је одуговлачила и на крају одбила да ратификује споразум са Русијом да ће уместо солидарног плаћања свог дела дуга Украјина дати Русији на коришћење нека јавна предузећа или ресурсе који су припадали СССР-у.

Текст се поступно сегментира, а сваки сегмент има улогу микропримера.

Контраст у описивању односа Русије према Украјини (*сарадња, љошѝен однос, уважавање, милијарде, размена, љарѝнерсѝво*) и Украјине према Русији (*убирање љривилеѝија без љрихвайиња одѝворносѝи, љаразѝийски сѝав Кијева, уцена, крађа ѝаса*) служи као додатни аргумент. Затим се прелази на објашњавање настанка *аѝресивне русофобије и неонацизма* јер је идеолошка разлика Украјине приклоњене Западу схваћена као пожељно понашање и одмицање од свега што је руско иако у Украјини и даље живе људи који се изјашњавају као Руси или Украјинци који говоре руским језиком.

Улога страног фактора је доминантно одредила политички правац Украјине, тврди Путин наводећи податке о активностима НВО и приливу страног новца у њима, политичким програмима преписаним из других држава које нису ни просторно, ни културно блиске Украјини, честе промене легислативе да би се прилагодили захтевима САД, богаћењу *олийархије* на рачунима у иностранству, обмане у предизборним обећањима да ће бити блискији са Русијом иако се одмах по ступању на власт понашају супротно. *У сушѝини, ѝзв. љрозайадни цивилизацијски избор који су најравиле олийархијске украјинске власѝи није дио ниѝи има за циљ сѝварање дољих услова за живоѝ у ниѝересу блаѝосѝања народа, већ љрисвajaње милијарди долара које су олийарси украли од Украјинаца и држе на својим рачунима у зајадним данкама, уз љошѝивовање љеойолийичких ривала Русије.*

Овом дугачком реченицом покривено је неколико димензија аргументације. Иако није поновљено истим речима, реторски пример може се увидети у анафорском препознавању с почетка *а народ нико није љиѝао*. Тим аргументом Путин Русију поставља на морално место делилаца правде која је украјинском народу ускраћена одвајањем од Русије.

Док говори о политичкој елити Украјине, појмови су негативни: крађа, олигархија, лични интереси, вирус национализма, корупција итд. Када говори о украјинском народу, избор речи је еуфемизиован и позитиван, окренут мелиоративном значењу: диверзитет, моћ народа, искреност, савезништво, поштовање система (прихватање грађанских дужности) итд.

Осврт на догађаје из 2014. такође је допуњен статистикама и сумама: Путин наводи податак да су САД давале милион долара дневно да се спроведе револуција која је за последицу имала тортуру над руским становништвом у Украјини. Свака

вредносна квалификација или морална осуда неког поступка или дешавања поткрепљена је подацима, прецизним сумама и званичним документима. Препорука у јавном говору јесте да се свака тврдња докаже као на суду, тј. да се понуде извори и чињенице у које би публика могла сама да се увери.

Убедљив наративни аргумент је у вези са исељавањем становништва из Украјине, где се наглашава да су милиони Украјинаца побегли из земље тражећи бољи живот и без ратних активности Русије. То је еристичко предвиђање могућег аргумента противника када војне активности почну, што се испоставило тачним. Пропаст украјинске привреде објашњава се и тиме што су у Украјини 2021. угашене две велике совјетске светски познате фабрике. *Држава је приватизирана, а народ асимиливан*. Крим опседају радикалне исламистичке организације чиме се урушава Украјинска православна црква да би се прекинула веза са Московском патријаршијом. Нова Војна стратегија Украјине усмерена је искључиво на међународну подршку у конфронтацији са Русијом и обнављање нуклеарног програма за оружје масовног уништења, за шта већ имају погоне. НАТО „вежба“ на територији Украјине, само су базе назвали мисијама. Уверавају Русију да НАТО не ради ништа и ништа се неће променити преко ноћи, али још по уједињењу Немачке, деведесетих, било је кршења сличних обећања. Русија је испунила све на шта се обавезала, укључујући Савет Русија–НАТО и сарадњу са ОЕБС-ом.

Путин је говорио и ексклузивно – што је публици увек занимљиво јер тада има осећај да јој говорник открива неку тајну. Први пут је јавно рекао да је по ступању на дужност председника разговарао са тадашњим председником САД Билом Клинтонем и да га је питао како би Америка реаговала да Русија затражи да уђе у НАТО. Одговор је био неодређен, устегнут и уздржан. А НАТО се и данас шири. Те активности нису због унутрашње политике Русије, каже Путин, већ због традиционално непријатељског односа САД према Русији. САД практикује тзв. преемптивни удар, што у сажетом смислу значи да нападне потенцијалног ривала и без повода. Путин је на том месту поновио да се Русија залаже за решавање за преговарачким столом, дипломатски, а не оружјем. *У истој околиштини, где наши предлози за равноправни дијалог остају без одговора и где је степен опасности по нашу земљу знатно повећан, Русија има право да одговори на начин да осигура своју безбедност. То ћемо и урадити.*

Подсећајући на дешавања у Донбасу после револуције 2014. и именујући те догађаје терором и геноцидом над четири милиона становника, Путин је почео закључак¹¹ као последњу ставку у говору. Овај део говора је сам могао да буде кратко саопштење за медије и да се тиме информише заинтересована јавност. Међутим, темељно аргументовање и складно структурисање беседе о релевантним детаљима контекста било је значајно за адекватно разумевање светског поретка. Историја света, политике и беседништва не би била иста без говора анализираних у овом поглављу.

¹¹ Закључак гласи: *С тим у вези, сматрам да је неопходно донети дуго закаснелу одлуку и одмах изразити независност и суверенитет Доњецке Народне Републике и Лујанске Народне Републике. Молим Савезну скупштинину Руске Федерације да подржи ову одлуку и поштом ратификује Уговор о пријатељству и узајамној помоћи са обе републике. Ова два документа биће припремљена и потписана ускоро. Желимо да они који су заузели и држе власт у Кијеву одмах прекину непријатељства. У сувереном, одговорном за моју наставу крвопролића биће уједињени на савести украјинској владајућег режима. Док објављујем одлуке донетих данас, остајем уверен у подршку грађана Русије и пријатељских снага земље. Хвала вам.*

АНАЛИЗА ГОВОРА ВЛАДИМИРА ПУТИНА, ОДРЖАНОГ 24. ФЕБРУАРА 2022.

Наставак обраћања председника Русије почиње сумираним прегледом већ речено у претходном обраћању. Повод за други говор о истој теми јесте давање одговора на политичке критике, најављене санкције, али је и допуна онога што је још могло да се каже. Жанровски гледано, ово је друга самостална беседа и нема званичног одговора или демантија у виду говора супротне стране да би се она сматрала одговором у дебати; међутим, према садржају, аргументацији и сажетој форми у односу на претходну беседу, можемо увидети неке елементе дебатовања са супротном страном, чак и ако су супротни аргументи са Запада потекли само из кратких коментара за медије. Отвореност за дебатовање пожељна је у јавном наступу, поготову када је реч о политичком дискурсу. „Присуство слободне јавне дебате и дијалога истовремено је знак одсуства ауторитарних и тоталитарних елемената система“ (Perišić, Kaličanin, 2022, str. 74). Говорник који самоуверено ступа у дебату оставља утисак толерантне, приступачне, али и обавештене особе која зна о теми довољно да се упусти у дискусију.

Занимљивост овог саопштења јесте да је после њега (више него после првог анализираног говора намењеног првенствено грађанима Русије и Украјине) уследило много дипломатских активности, конкретно – мноштво телефонских позива и састанака између председника Русије и других председника и премијера утицајних држава (Турска, Француска, Индија, Кина, Израел и друге). То је очекивано јер је други говор усмерен ка свету, тј. намењен је другим државама, јер је тема – светски поредак и однос моћи у њему. Први аргумент односи се на реторски пример Хладног рата, тј. односа САД према другим државама након што су *сами себе њроїласили њобедницима*. Овде Путин даје морално становиште о томе да победник, ако је заиста победник, треба да буде милостив и стрпљив према онима који су изгубили, баш као што је Русија са савезницима била после Другог светског рата.

Међутим, каже Путин, САД то није тако радила и наводи случајеве када се огрешила о недужно становништво земаља које нису биле поданички настројене. Први пример који наводи јесте бомбардовање Србије 1999. Путин то назива *крвавом војном ојерацијом њроїшив Беоїграда, дорбеним авионима и ракетџама, дез одобрења Савеїџа безбедности УН, у срцу Евроїе*. Даље наводи да његове западне колеге и данас избегавају да дискутују о том кршењу међународног права и да говоре о неким другим детаљима који њих занимају у вези са тим дешавањима. Пример Београда је елабориран, а затим су наведени и примери инвазије и окупације Ирака, Либије и Сирије *їред очима свеїџа*.

Обмана је чест појам у овом говору када се објашњава да су постојала обећања да се НАТО неће ширити ка Русији, а управо то се дешава из године у годину (НАТО је у априлу 2023. примио и Финску). Пошто је реч о говору намењеном међународној заједници, Путин користи више стручних појмова попут *унилатїерално разоружавање Русије, међународно њраво, кршење сїоразума...* Мање се говори приповедачким тоном и нема топле људске приче о свакодневном животу као у претходном говору, већ се наратив оживљава политичким причама о бомбардовању Београда, судбинама лидера Ирака и Либије итд. Путин даље наводи податак да је у децембру 2021. покушао да успостави договор са САД о међусобном ненападању, али да је тај покушај био

узалудан на исти начин као када је 1941. Совјетски Савез покушао да стиша тензије Другог светског рата, па је Немачка то одбила и без најаве напала СССР. И у овом аргументу приметан је реторски пример, којим се постиже да публика доживи извесност претње по безбедност Русије (научену на искуству), али и да се утемељи аргумент о неонацизму који је образложен у претходном говору и додатно аргументован у другом.

С тим је повезана најавна *йоседне војне ойерације*, како је Путин еуфемизовано именовано активности Русије на тлу Украјине, са циљем да се Украјина демилитаризује и денацификује. *Није нам циљ да окуйирамо украјинску йерийорију. Али жрйве које је наш народ йоложио борећи се йроийив нацистйа за нас су светйиња. То није у конййрадикији са високим вредностйима људских йрава и слобода које су се развиле йосле Рајха.* У овом делу говора председник Русије Владимир Путин користи се сличним поступком као када у првом говору каже: *Хоћеће декомунизацију? Видећеће шйа је йрава декомунизација.* Овде као да је поручио Западу: ако сте поставили игру тако да је Русија „црвена“, ви ћете у тој подели улога бити нацисти. У борилачким вештинама, па и дебати као вербалном рвању, како је то називао Платон у *Горйији* (Životić, Stanojević, 2013), златно правило је да онај ко се брани не треба да напада него да вуче да би нападач сопственом снагом пао. Наратив који је толико интензивно пропагиран против Русије тешко је мењати доказивањем да нешто од тога није тачно или да је погрешно постављено, већ се једино може заобићи ако се негативни наратив преокрене у своју корист. Путиново приповедање реторским примерима категоризује НАТО и САД у нишу насупрот „црвеној“ Русији, а то су нацисти; они који Русију сматрају омраженом обично имају освајачке претензије према целом свету, повезује Путин у свом говору.

ДИСКУСИЈА

Председник Русије Владимир Путин први је навео аргумент о ратовању усред Европе – бомбардовању Србије. У дебати је правило – „удари први“ јер ће супротна страна морати да одговори, а потрошиће време на доказивање да није тако уместо да време троши на свој аргумент. Супротна идеолошка страна је, заиста, покушала да преокрене тај аргумент у своју корист – јер се бомбардовања Србије мало ко сећа, постоји дилема Србија/Сирија/Сибир, негативни наратив о Србији је утемељен још од времена Аустроугарске (Glišović, 2011), а Украјина је, напротив, у западним медијима представљана као угњетена држава европског народа која одолева притиску „црвених“. Евровизијски наступи Украјине, почевши од револуције 2014, били су интензивно пропагандно средство, иако би по правилима Евровизије политичке поруке у наступима представника требало да буду дисквалификациони фактор. Дакле, хладноратовски конфликт две слике света није обновљен, нити почео саопштењем председника Русије, већ је постојао деценијама као дим који тиња и показује где је била ватра. Међутим, противаргумент Запада да је Русија напала државу усред Европе, исказан после Путиновог аргумента да је НАТО бомбардовао државу усред Европе, само зато што се није подредила њиховим интересима и политичким плановима, наишао је на осуду у светској јавности јер је наратив о *белым йлавооким издејлицама* форсиран више него када је реч о *шамнойушйим издејлицама грује расе* из Азије и Африке. Управо аргументација из говора одржаног 24. фебруара због тога је дошла до

изражаја – све интервенције НАТО-а, почевши од Србије усред Европе, али посебно у Ираку, Либији, Сирији, Авганистану итд., нису мање грешне само зато што су жртве биле људи друге пути или другачијих политичко-идеолошких убеђења, а агресор НАТО или САД. И посредно, а не само непосредно, доказивање неонацистичких тенденција учествује у преокретању дискурса о Русији у светском јавном мњењу.

Председник Путин је и сам прихватио улогу која одговара поретку ствари да су они „црвени“, а они други нацисти; анализом употребљених стилских избора, увиђа се да Путин у ова два говора чешће него иначе користи проценте и бројке, поготову када је реч о износива новца. Помињањем милијарди, милиона, постотака, зарада са конкретним бројевима које је неко присвојио из јавних добара, Путин користи типично средство социјалистичког говорништва – левичари су још у 19. веку (а и касније) цитирали износе које монарси троше на себе, или дугове које народ треба да враћа, да би се грађанима дочарало колико су велике преваре и крађе оних који су на власти. Парадоксално, апстрактним појмовима попут вртоглавих износа политичари могу да се приближе народу, што у овим говорима и јесте био циљ. Уједињење интереса руског и украјинског народа, а можда и нешто више од тога, дугорочни је стратешки циљ Русије. То не изненађује ако имамо у виду део Путиновог инаугурационог говора при ступању на дужност председника Русије у мају 2000: „Сматрам својом светом дужношћу да ујединим народ Русије, да окупим народ у јасне циљеве и задатке и да имамо на уму сваког дана и сваког минута да имамо једну матицу, један народ и једну будућност.“¹²

ЗАКЉУЧАК

У раду је постављена хипотеза: у говору председника Путина чести су реторички поступци попут реторског примера. Реторски пример је реторичка фигура аналогije с упоредивим и сличним историјским дешавањима. Ова хипотеза је доказана мноштвом навода употребе реторског примера као главне реторичке фигуре за обликовање аргумента. Председник Русије Владимир Путин реторским примером је доказивао сличне тенденције током једног века, чиме је омогућио да се негативни наратив о Русији преокрене и доминантна слика о Русији реинтерпретира. Структурном реторичком анализом установљено је да је пожељна структура диспозиције у потпуности примењена, те да су сви њени ступњевци темељно припремљени и образложени стилско-реторичким фигурама адекватним за обликовање таквог аргумента или наратије. Сва реторичка средства употребљена су смишљено, са намером и у служби бољег разумевања реченог. Осим реторског примера, у говорима постоје многе фигуре попут понављања, контраста, анафоре, а у жанровском смислу реч је о две беседе као монолошке форме. Ипак, дебатни карактер друге беседе даје посебну полемичку ноту овим говорима и показује говорничку вештину лидера Руске Федерације.

¹² <http://en.putin.kremlin.ru/bio/page-5>, посећено 15. фебруара 2023. Напомена аутора: овог цитата нема на истој страници на руском језику, већ само на оној преведеној на енглески; то је, дакле, цитат усмерен ка споља.

Dobrivoje Ž. Stanojević¹
Lidija Ž. Mirkov²
University of Belgrade, Faculty of Political Sciences,
Department for Journalism and Communicology
Belgrade (Serbia)

RHETORICAL CHARACTERISTICS OF VLADIMIR PUTIN'S SPEECHES AT THE ANNOUNCEMENT OF MILITARY OPERATIONS IN UKRAINE³

(Translation *In Extenso*)

Abstract: The paper will analyze two speeches of historical importance for international relations and oratory of the 21st century. The first one is the speech of the President of the Russian Federation, Vladimir Putin, of 21 February 2022, which is considered the most significant official announcement of Russia about the events in Ukraine, and the second one is the speech of 24 February 2022 as its logical, meaningful and contextual continuation. Those two speeches, broadcast on multiple channels and media, last for an hour and a half and contain a multitude of material facts exposed through special rhetorical procedures, most often rhetorical examples of misunderstandings. The perspective of the Russian side which could not be seen in the pro-Western media is also given here. It sets up a euphemistic reinterpretation of the events eristically presented in the foreign media as an invasion, an aggression, a war conflict and an attack.

Keywords: rhetoric, rhetoric procedures, political discourse, Russia, war in Ukraine

INTRODUCTION

Vladimir Putin is a political figure whose oratory attracts the attention of political associates and rivals, whether it is his eloquent (special) choice of words or confident body language during his public appearance. Putin speaks rarely, but in a calm and meaningful, rhetorically thought-out way, so many media outlets (regardless of ideological orientations) attribute this to special training and knowledge acquired in specific government jobs. In a

¹ dobrivoje.stanojevic@fpn.bg.ac.rs

² lidija.mirkov@fpn.bg.ac.rs

³ The paper was supported by the funds of the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia according to the Agreement on the Realization and Financing of Scientific-Research Work of the Scientific-Research Organizations in 2023, No. 451-03-47/2023-01 of 17 January 2023.

56-minute speech delivered on 21 February 2022, the President of the Russian Federation, Vladimir Putin, presented the most important facts on which the announced political decision on Russia's military activities in Ukraine was based. That speech received a sequel, a 28-minute speech on 24 February 2022, which contained additional arguments and a response to criticism from the West. The aforementioned speeches, apart from being held at a special historical moment and with a special discourse as a "theory of everything" (Spivak, 2003), carry layers of meaning characteristic for the leadership of the most numerous Slavic nation and strategic communication related to its interests. In the context of pandemic crises (economic and those of value), a thoroughly prepared speech about the new political reality gives an additional perspective of Russia as a proactive factor on the map of Europe.

THEORETICAL FRAMEWORK

The rhetorical approach in this matter has special scientific significance: apart from revealing rhetorical patterns important for most researches of communication in political discourse, it can be used to establish the key argumentation of the Russian side.⁴

Since pre-Antiquity, philosophers have tried to establish what constitutes a successful speech. Someone is trusted more, someone's words are remembered longer, someone is said to have charisma for public speaking. Ancient Greece is the cradle of Western civilization as we know it today, whether it is about the political order, economy, public opinion or science. Rhetoric as a science exists in different civilizations, but the contribution of the ancient Greek philosophers and their successors in terms of rhetoric is relevant for our work.

Demosthenes is one of the most remembered speakers of ancient Greek oratory. Based on his speeches, the philosophers of that time, as well as the rhetoricians of today, recognized the desirable speech pattern. The ideal disposition,⁵ as established in ancient times, has not changed until today. From this, we can conclude that disposition in speech is an anthropological constant.

Serbian theoreticians of rhetoric, such as Branislav Nušić (2017), Sreten Petrović (2007), Ljubomir Tadić (1995), Sima Avramović (2017), Radomir Životić (2013) and their contemporary successors, also wrote about such an arrangement of desirable dispositions. The layout of the preferred disposition in speech, as seen in Demosthenes, and written down by several domestic and foreign authors, is summarized in the [Graph 1](#)⁶.

⁴ Many sciences (such as political, legislative, historical, military, diplomatic, linguistic) can further analyze and base their interpretations on the manner and structure of what is said under certain social conditions. In the continuation of this paper, the rhetorical theoretical framework and its importance for the research of the mentioned speeches will be explained.

⁵ The so-called stage of disposition in the creative process of a speech implies arranging the sequence when what is said – how it begins, what it ends with, which figure goes before or after another, when a logical break is made, establishing a connection with the context, etc.

⁶ The introduction to the speech serves to introduce a topic (Životić, Stanojević, 2013). In it, the speaker has not yet expressed his position on the topic; the introduction is a neutral statement.

The proposition is the part in which the speaker explains what point of view he is taking, where the audience should be clear about what he will convince them in with the arguments that follow.

Aristotle was among the first to write about the rhetorical example (Aristotle, 1955). He stated that all wars that have ever been fought should be recorded so that new generations can avoid the fate of warfare. Yet, Aristotle writes, hard times are inevitable and rhetorical example can facilitate the transmission of wisdom from ancient times. In this sense, a rhetorical example is a figure of explaining a phenomenon from the present moment with an example of similar practices or allusions to something from the near or distant past of the community to which the speech refers. A rhetorical example introduces the principle of parallelism and is characteristic of cultures with complex history. Among the Slavic peoples, it is particularly pronounced due to the principles of oral literature and tradition. In our country, Nušić was one of the first to observe that the Slavic people are “blessed in speech” (Nušić, 2017, 27) and naturally gifted for passing on experiences and knowledge. Many theoreticians of rhetoric in our area have written about the rhetorical example, primarily on the basis of ancient conclusions about it, but also contributing by their own research of current speakers and sermons. Rhetoric as the queen of sciences – as it was called by Plato in *Gorgias* (Životić, Stanojević, 2013, 71), and later by Cicero (Ristović, 2018, 52) – rhetoric gave birth to many of today’s sciences without which we would not be able to study public speaking – such as stylistics, communication studies, discourse studies or genealogical studies of the genre⁷. The medium of communication changes, but the principles and functions remain the same. A speech is a form of applied monologue which is spoken in public. The rhetorical style of expression is adapted to the target audience (domestic or foreign policy), the intended function of the speech (speech of the president of the state and the supreme military commander), the intended goals (recalling facts from the past and reinterpreting the dominantly pro-Western image of Russia) and the medium of transmission (video on internet and TV transmission).

METHODOLOGICAL FRAMEWORK

The speech analysis was conducted using the rhetorical analysis method. It includes a textual analysis of the content of the text, its structure and applied style of expression, as

Classification is an overview of the context and possible details that the audience should be familiar with in order to understand better what was said (e.g., declaring those responsible for the criticized state, etc.).

Narration is a storytelling part with a human-interest story, so that the audience can easily identify and imagine how the topic relates to everyday life in reality.

Assertion in a speech is the most important part – argumentation (Avramović, 2017).

Counter-argumentation (or refutation) is the step of anticipating the strongest argument of those who hold the opposite point of view on the same topic, and refuting it and proving why they are wrong and the speaker is not (Petrović, 2007).

The conclusion is a part of the speech that serves to summarize and repeat the most influential parts of the speech and to give the audience time to gradually and gently leave the topic, preferably convinced in what was said.

⁷ Stylistics helps to determine the functionality of language choices in speech, communication studies determine the relationship (and context) of the orator as the sender of the message and his audience (receivers and interpreters of the message), discourse studies indicate the categories of projecting reality through language and public performances, and genealogical studies help to establish the structure of the text and recognize the text as a genre category, in the case of this work as a speech.

well as an analysis of silent speech (diction, pauses, non-verbal aspects of communication etc.). The basic hypothesis of the work is as follows: in President Putin's speech, there are frequent rhetorical actions like a rhetorical example. A rhetorical example is a rhetorical figure of analogy with comparable and similar historical events. In the political discourse, it can be indicative of the understanding of complex issues, such as the issue of the conflict in Ukraine. The main research method is the rhetorical analysis, which was used in this paper to investigate: the structure of the text, the functionality of the argumentation, and the use of terms naming phenomena from the past and present. The sample consists, as already mentioned, of two speeches by the President of the Russian Federation, Vladimir Putin, delivered on 21 February and 24 February 2022. The authors of the paper originally intended to investigate only the first speech, because it announces military action and declarations of the recognition of the independence of Donetsk and Lugansk states. However, in the speech that followed three days later, the additional information, argumentation and position of the Russian Federation were stated in a different tone, more specific quantification, but in the same rhetorical key, so it can be considered a continuation of the first speech. Although the first speech would be worthy of rhetorical research in itself, the authors, looking at the speech that followed just three days later, observe that the argumentation in it continues, and the topic is directed into narrower branches, which is reminiscent of an answer in a debate. Therefore, the set of those rhetorical devices from both speeches in this paper is considered unique for the expected performance of the speaker, which in this case is the reinterpretation of Russia as a political actor and a world power.

The materials for the sample were taken from the official website of the Kremlin,⁸ where video recordings of the speech in the original, transcripts of the speech in its entirety in the Russian language and translation of the transcripts into English were published. The authors used all the mentioned materials which will be cited here when citing examples. The results of the research are explained below. The rhetorical analysis determined the specifics of the above-mentioned speeches, whose very length and frequency already indicate their importance.

ANALYSIS OF VLADIMIR PUTIN'S SPEECH ON 21 FEBRUARY 2022

The speech begins with the title – addressing the audience in the capacity of its appointment. Although in practice the title can be omitted and Cicero's procedure *in medias res* (into the heart of the matter) can be applied at the beginning of the speech. However, when the title is used, it serves to attract attention and provoke in the listeners the feeling of belonging to the group that is distinguished by the title. When Putin says *Citizens of Russia, friends*, it is clear that the speech is intended for the citizens of the country he leads and those who are already ready to hear and understand what follows, and not for political opponents from the world of either home or foreign politics. This speech will, of course, be heard by those who are neither citizens of Russia nor its friends, but the titling achieves that among those who listen to the speech, who have multiple identities (which is not unusual in the

⁸ Links to the sample are provided after the reference list.

postmodern world), the speech will address precisely the part of the identity needed by the speaker to make his speech understood better. The further analysis of the speech reveals that its entire structure fully corresponds to Demosthenes' ideal disposition.

In the introduction, Putin states what the following speech is about: *My address concerns the events in Ukraine and why this is so important for us, for Russia. Of course, my message is also addressed to our compatriots in Ukraine.* In that step, it is clear what will be discussed, but the speaker's position on the topic cannot be known before the following proposition: *The matter is very serious and needs to be discussed in depth. The situation in Donbas has reached a critical, acute stage. I am speaking to you directly today not only to explain what is happening, but also to inform you of the decisions being made as well as potential further steps.* The proposition here serves to specify the topic by the speaker's point of view on the topic.

The classification continues: *I would like to emphasize again that Ukraine is not just a neighbouring country for us. (...) So, I will start with the fact that modern Ukraine was entirely created by Russia or, to be more precise, by Bolshevik, Communist Russia.*⁹

In this part of the speech, it becomes clear what the main arguments will be based on, although we have not heard them yet. The announcement of proof of cultural, spiritual and blood connections between two peoples is supported by the announcement of the historical facts of the state-building moments of Ukraine and, above all, by reminding of the decisions made during the time of the communist common state. According to this phase of the speech, the audience can adjust their listening and reporting in the following parts of the speech. In the following parts of the analysis, the entire text will not be cited due to the limitation of the length of the paper, while the key points will be paraphrased or retold.

The narrative begins with a reminder of 1917, when Lenin "brutally tore off" parts of Russia and annexed them to Ukraine. It is about determining a more specific time distance. *Nobody asked the millions of people living there what they thought*, says Putin. Although the historical facts in themselves are not considered a rhetorical example, at the level of narration, they can contribute to making the audience wonder about what nobody is asking them today and thereby cast doubt on the events on the Ukrainian political scene. The series of facts in which Putin states what territories of today's Ukraine were alienated from Russia and other countries by politicians like Lenin, Stalin, and Khrushchev, which happened in stages for almost a whole century, is a kind of complex and multi-layered rhetorical example.

The argumentation in this speech is thoroughly prepared. The narrative about Bolshevik Russia is followed by an extended statement about the creation of the USSR – from the October Revolution of 1917 to its collapse. In this part, Vladimir Putin talks about the USSR as a political system that did not suit Russia, but today's independent states that could never separate from the mother country because they had neither economic, nor cultural or

⁹ The classification: *It is an inalienable part of our own history, culture, and spiritual space. These are our comrades, those dearest to us – not only colleagues, friends and people who once served together, but also relatives, people bound by blood, by family ties. Since time immemorial, the people living in the south-west of what has historically been Russian land have called themselves Russians and Orthodox Christians. This was the case before the 17th century, when a portion of this territory rejoined the Russian state, and after. It seems to us that, generally speaking, we all know these facts, that this is common knowledge. Still, it is necessary to say at least a few words about the history of this issue in order to understand what is happening today, to explain the motives behind Russia's actions and what we aim to achieve.*

military independence. The only reason Putin sees for that is the geographical location, i.e., all the new states created after the USSR are on the borders of the former Russian Empire, from which it can be concluded that they were strategically created. The economic argument that Russia inherited and paid off all the debts of the USSR, but did not retain ownership of the resources and factories for which the loans were taken, is one of the most thoroughly explained arguments in the analyzed speech. The moral argument that until the very last moment Ukraine expected Russia's non-reimbursed aid and preferential prices for imports, which it did receive, is put forward by Putin as proof of his initial thesis that it is all one nation that should not be divided along imposed ideological lines. Apart from the desire to remain in power at all costs, Putin accuses generations of the political elite of collaborating with the nationalists of small regions that have become states and, consequently, of encouraging neo-Nazism in Ukraine. In dictional terms, each argument is concluded with a logical pause and a discreet sigh from the speaker. Although the American media have long speculated about the health of the Russian president, his demeanour and looks do not give an impression of a sick and tired person – therefore, a sigh between historical arguments about redrawing borders and separating two brotherly nations can be interpreted as a logical break needed by the audience to process the received information rationally and emotionally.

The rebuttal is followed by an almost intimate, personal, familiar tone full of understanding. *I am not trying to put the blame on anyone. The situation in the country at that time, both before and after the Civil War, was extremely complicated; it was critical.* Then the tone gradually becomes harsher. *The only thing I would like to say today is that this is exactly how it was. It is a historical fact.* Further in the speech, the phrases Soviet Ukraine and Lenin's Ukraine are used. In this, we can read the reinterpretation of the image of both Russia and Ukraine, because in most of today's media we talk about Soviet Russia, while other countries from the USSR period are not mentioned in that context, but rather as the victims of the Soviet times that are still oppressed by "red" Russia. And in this stage of the speech, Putin does not fail to refer to archival materials and evidence in documents, especially when it comes to giving away Donbas and Crimea, as one of the burning topics of the Russian region. The refutation culminates in the final one: *And today the 'grateful progeny' has overturned monuments to Lenin in Ukraine. They call it decommunization. You want decommunization? Very well, this suits us just fine. But why stop halfway? We are ready to show what real decommunizations would mean for Ukraine.*

It is not unusual for the argumentation to continue after the rebuttal, i.e., that, for the sake of liveliness of the speech, a series of arguments should be cut by refutation, especially those that sound similar, such as a series of years, documents, historical events, etc. It also happens to be the case in this speech and, after the historical and political arguments, there is the argument of the sustainability of life in the regions torn between the two states, the insufficiency of legal documents that did not fully foresee the possible development in the new states, the paradox of functioning exclusively in the totalitarian regime of Ukraine, which corresponds to the NATO – in the environment of Russia (although the narrative of totalitarian and "red" Russia is promoted), as well as the virus¹⁰ of national ambitions which ensured that even in legal documents it is stated that each group will be able to

¹⁰ During the COVID-19 pandemic, this choice of words attracts particular attention.

become independent if it wants, without taking into account that self-determination of one part does not entitle it to the entire territory. The argument that each region was given the right to issue citizenship and revoke the decisions of the USSR on its territory stands out as a paradox of political governance with a predictable outcome. Another refutation is added to that argument of thematic uniformity – therefore, the Ukrainian nationalists did not win independence as they boast and as the West interprets it, but the badly managed policy of the Alliance gave it to them on a “golden” platter. At this point, Putin foresees a possible eristic counterargument of the opposite pane and refutes it in advance – Russia has no pretensions to expansion, but defends itself against encirclement. *Despite all these injustices, lies and outright pillage of Russia, it was our people who accepted the new geopolitical reality.* Here are the data on the economic cooperation after the recognition of the new states, which followed immediately after their declaration, and has continued until today. Russia returned about 100 billion dollars of the debt of the USSR alone, not in solidarity with other countries. Since gaining independence, Ukraine has received 250 billion dollars from Russia. In 2019 alone, the trade exchange with Russia was 50 billion, and less than that with the entire EU. Nevertheless, Ukraine procrastinated and finally refused to ratify the agreement with Russia that instead of paying its part of the debt jointly, Ukraine would give some public enterprises or resources that belonged to the USSR to be used.

The text is gradually segmented, and each segment has the role of a micro-example. The contrast in describing Russia’s relationship with Ukraine (*cooperation, good relations, respect, billions, exchange, partnership*) and Ukraine’s relationship with Russia (*enjoying privileges while remaining free from any obligations, Kiev’s parasitic attitude, blackmail, literally stealing gas*) serves as an additional argument. Then it goes on to explain the emergence of aggressive Russophobia and neo-Nazism because the ideological difference of Ukraine leaning towards the West is understood as a desirable behaviour and a departure from everything that is Russian, even though there are still people living in Ukraine who identify themselves as Russians or Ukrainians who speak the Russian language.

The role of the foreign factor has dominantly determined the political direction of Ukraine, Putin claims, citing data on the activities of NGOs and the inflow of foreign money into them, political programs copied from other countries that are neither spatially nor culturally close to Ukraine, frequent changes in legislation to adapt to the demands of the US and, the enrichment of the oligarchy on foreign accounts, deceptions in pre-election promises to be closer to Russia, even though they behave the opposite immediately after coming to power. *Essentially, the so-called pro-Western civilizational choice made by the oligarchic Ukrainian authorities was not and is not aimed at creating better conditions in the interests of people’s well-being but at keeping the billions of dollars that the oligarchs have stolen from the Ukrainians and are holding in their accounts in Western banks, while reverently accommodating the geopolitical rivals of Russia.*

This long sentence covers several dimensions of argumentation. Although it is not repeated in the same words, a rhetorical example can be seen in the anaphoric recognition from the beginning *and the people did not ask*. With that argument, Putin places Russia in the moral position of the dispenser of justice, which was denied to the Ukrainian people due to separation from Russia. When he refers to the political elite of Ukraine, the terms are negative: theft, oligarchy, personal interests, the virus of nationalism, corruption, etc.

When he speaks about the Ukrainian people, the choice of words is euphemistic and positive, turned to an ameliorative meaning: diversity, power of the people, sincerity, alliance, respect for the system (acceptance of civic duties) etc.

The review of the events of 2014 is also supplemented with statistics and sums: Putin cites the fact that the US gave a million dollars a day to implement a revolution that resulted in the torture of the Russian population in Ukraine. Every value qualification or moral condemnation of a procedure or event is supported by data, precise sums and official documents. The recommendation in public speaking is to prove every claim as in a court of law, i.e., to provide sources and facts that the audience could see for themselves.

The convincing narrative argument is related to the emigration of the population from Ukraine, where it is emphasized that millions of Ukrainians fled the country in search of a better life even without Russia's war activities. It is an eristic prediction of the possible argument of the adversary when military activities begin, which turns out to be correct. The collapse of the Ukrainian economy is also explained by the fact that two large world-famous Soviet factories were shut down in Ukraine in 2021. The state is privatized and the people assimilated. Crimea is besieged by radical Islamist organizations, which is collapsing the Ukrainian Orthodox Church in order to sever ties with the Moscow Patriarchate. The new military strategy of Ukraine is focused exclusively on international support in the confrontation with Russia and the renewal of the nuclear program for mass destruction weapons, for which they already have the facilities. NATO "exercises" in the territory of Ukraine, where the bases are only called missions. They assure Russia that NATO is not doing anything and that nothing will change overnight, but even after the unification of Germany in the 1990s, there were violations of similar promises. Russia has fulfilled everything it committed itself to, including the Russia-NATO Council and the cooperation with the OSCE.

Putin also gave exclusive information – which is always interesting to the audience because then they have the feeling that the speaker is revealing the secret of the world, magic, or at least friendly gossip. For the first time, he publicly said that after taking office as president, he spoke with then US President Bill Clinton and he asked him how America would react if Russia asked to join NATO. The answer was vague, reserved and restrained. Nevertheless, NATO is still expanding today. These activities are not due to Russia's internal politics, says Putin, but due to the traditionally hostile attitude of the US towards Russia. The USA foresees the so-called pre-emptive strike that, in a nutshell, means to attack a potential rival without reason. At that point, Putin repeats that Russia advocates a solution at the negotiating table, diplomatically, and not with weapons. *In the current circumstances, when our proposals for an equal dialogue have actually remained unanswered, when the level of threats to our country has increased significantly, Russia has every right to respond in order to ensure its security. That is exactly what we will do.*

Recalling the events in Donbas after the 2014 revolution in terms of terror and genocide of 4 million inhabitants, Putin introduces the conclusion as the last item in the speech¹¹.

¹¹ Conclusion: *In this regard, I consider it necessary to take a long overdue decision and to immediately recognise the independence and sovereignty of the Donetsk People's Republic and the Lugansk People's Republic. I would like to ask the Federal Assembly of the Russian Federation to support this decision and then ratify the Treaty of Friendship and Mutual Assistance with both republics. These two documents will be prepared and signed shortly. We want those who seized and continue to hold power in Kiev to*

This part of the speech could have been a short press release to inform the interested public. However, thorough argumentation and coherent structuring of the discourse on the relevant details of the context was important for an adequate understanding of the world order. The history of the world, politics and oratory would not be the same without the speech analyzed in this chapter.

ANALYSIS OF VLADIMIR PUTIN'S SPEECH ON 24 FEBRUARY 2022

The continuation of the address of the President of Russia begins with a summary of what was already said in the previous address. The reason for the second speech on the same topic is to respond to political criticism, the announced sanctions, but also to supplement what could still be said. Genre-wise, this is the second stand-alone speech and there is no official response or denial in the form of a speech by the opposing side to be considered a response in the debate; however, according to the content, argumentation and concise form compared to the previous speech, we can see some elements of debating with the opposite side, even if the opposing arguments from the West came only from short comments for the media. Openness to debate is desirable in public speaking, especially when it comes to political discourse. "The presence of free public debate and dialogue is at the same time a sign of the absence of authoritarian and totalitarian elements of the system" (Perišić, Kaličanin, 2022, 74). The speaker who self-confidently begins a debate makes an impression of a tolerant, accessible, as well as well-informed person who is sufficiently familiar with the topic to engage in the discussion.

An interesting thing about this announcement is that after it (more than after the first analyzed speech intended primarily for the citizens of Russia and Ukraine), plenty of diplomatic activities followed, specifically numerous phone calls and meetings between the president of Russia and the presidents of other influential countries (Turkey, France, India, China, Israel etc.). This is expected because the second speech is directed towards the world, i.e., it is intended for other countries because the topic is the world order and the relationship of power in it. The first argument refers to the rhetorical example of the Cold War, i.e., of the USA's relations with other countries after declaring themselves the victors. Here, Putin makes a moral point that the winner, if truly the winner, should be merciful and patient with the losers, just as Russia was with its allies after World War II.

However, Putin says, the US did not do it that way and cites the cases when it wronged the innocent population of the countries that were not submissive. The first example he cites is the bombing of Serbia in 1999. Putin calls it *a bloody military operation waged against Belgrade, without the UN Security Council's sanction but with combat aircraft and missiles used in the heart of Europe*. He further states that even today his Western colleagues avoid discussing this violation of international law and talking about some other details that interest them in connection with these events. The example of Belgrade is elaborated, and

immediately stop hostilities. Otherwise, the responsibility for the possible continuation of the bloodshed will lie entirely on the conscience of Ukraine's ruling regime. As I announce the decisions taken today, I remain confident in the support of Russia's citizens and the country's patriotic forces. Thank you.

then examples of the invasion and occupation of Iraq, Libya and Syria before the eyes of the world are listed.

Deception is a common term in this speech when it is explained that there were promises that NATO would not expand towards Russia, and this is exactly what is happening year after year. Since it is a speech intended for the international community, Putin uses more professional terms such as *unilateral disarmament of Russia, international law, violation of agreements...* He speaks less in a narrative style and there are no warm human stories about everyday life as in the previous speech, but instead the narrative is enlivened with political stories about the bombing of Belgrade, the fates of the leaders of Iraq and Libya, etc. Putin further cites the fact that in December 2021, he tried to establish an agreement with the USA on mutual non-aggression, but that this attempt was futile in the same way as when the Soviet Union tried to calm the tensions of the Second World War in 1941, but Germany refused it and attacked the USSR without notice. In this argument, too, a rhetorical example is noticeable, aimed at making the audience experience the certainty of the threat to Russia's security (learned from experience), but also at establishing the argument about neo-Nazism, which was explained in the previous speech and additionally argued in the second.

Related to this is the announcement of a special military operation, as Putin euphemistically called Russia's activities on the soil of Ukraine, with the aim of demilitarizing and denazifying Ukraine. *It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. The sacrifices our people had to make to defeat Nazism are sacred. This does not contradict the high values of human rights and freedoms in the reality that emerged over the post-war decades.* In this part of the speech, the President of Russia, Vladimir Putin, uses a similar procedure as when he says in the first speech: *You want decommunization? Very well, this suits us just fine.* Here he seems to say to the West: if you set the game in which Russia is "red", you will be the Nazis in that division of roles. In martial arts, as well as in a debate as verbal wrestling, as Plato called it in *Gorgias* (Životić, Stanojević, 2013), the golden rule is that the one who defends himself should not attack, but pull instead so that the attacker falls with his own strength. The narrative that is so intensely promoted against Russia is difficult to change by proving that some of it is incorrect or misplaced, but can only be circumvented if the negative narrative is turned in one's favour. Narrating with rhetorical examples categorizes NATO and the USA into a niche that they themselves predicted – opposite "red" Russia, there are the Nazis and those who consider Russia hated usually have conquering pretensions towards the whole world.

DISCUSSION

Russian President Vladimir Putin was the first to state the argument about a war in the centre of Europe - the bombing of Serbia. In a debate, the rule is "strike first" because the opposing side will have to answer, and they will spend time proving that it is not so instead of dedicating time to their argument. The opposite ideological side, indeed, tried to turn that argument in their favour – because few people remember the bombing of Serbia; there is a Serbia/Syria/Siberia dilemma; the negative narrative about Serbia has been established ever since the time of Austria-Hungary (Glišović, 2011), while Ukraine, on the contrary, has been presented in the Western media as an oppressed state of the European people resisting the pressure of the "reds". Ukraine's Eurovision performances, starting with the

revolutionary/genocidal year of 2014, have been an intensive propaganda tool, although according to Eurovision rules, political messages in the representatives' performances should be a disqualifying factor. Therefore, the Cold War conflict of the two world images was not renewed, nor did it begin with the announcement of the President of Russia, but has existed for decades as smouldering smoke that shows where the fire was. However, the West's counter-argument that Russia attacked a country in the middle of Europe, expressed after Putin's argument that NATO bombed a country in the centre of Europe only because it did not submit to their interests and political plans, met with condemnation from the world public because the narrative of white, blue-eyed refugees was forced more than when it comes to dark-skinned refugees and those of other races. This is precisely why the argument from the speech on 24 February came to the fore – all NATO interventions, starting with Serbia in the centre of Europe, and especially those in Iraq, Libya, Syria, Afghanistan, etc., are not less sinful just because the victims were people with a different orientation or different political and ideological convictions, and the aggressor was NATO or the USA. And indirectly, and not only directly, the proof of neo-Nazi tendencies plays a role in the reversal of the discourse on Russia in world public opinion.

President Putin himself has accepted a role that corresponds to the order of things in which Russians are “red” and the others are Nazis; by analyzing the stylistic choices used, it can be seen that in these two speeches, Putin uses numbers and figures more often than usual, especially when it comes to sums of money. By mentioning billions, millions, percentages, earnings with specific numbers that someone has appropriated from public goods, Putin uses a typical tool of socialist rhetoric - leftists in the 19th century (and later) quoted the sums of money spent by monarchs on themselves, or the debts that the people should return, in order to convey to the citizens the extent of frauds and thefts of those in power. Paradoxically, with abstract concepts like dizzying sums, politicians can get closer to the people, which was the goal of these speeches. The unification of the interests of the Russian and Ukrainian people, and perhaps something more than that, is Russia's long-term strategic goal. This is not surprising if we bear in mind part of Putin's inaugural speech upon taking office as the President of Russia in May 2000: *I consider it to be my sacred duty to unify the people of Russia, to rally citizens around clear aims and tasks, and to remember every day and every minute that we have one Motherland, one people and one future.*¹²

CONCLUSION

The paper presents the following hypothesis: in the speech of President Putin, there are frequent rhetorical actions like a rhetorical example. A rhetorical example is a rhetorical figure of analogy with comparable and similar historical events. This hypothesis is proven by numerous examples of the use of a rhetorical example as the main rhetorical figure for shaping an argument. The President of Russia, Vladimir Putin, demonstrated similar tendencies throughout the century with a rhetorical example, which enabled the negative

¹² <http://en.putin.kremlin.ru/bio/page-5>, visited on 15 February 2023. The authors' note: this is not quoted on the same page in Russian, but only in the English translation. Therefore, it is a citation meant for non-Russian readers.

narrative about Russia to be reversed and the dominant image of Russia to be reinterpreted. The structural rhetorical analysis established that the desired disposition structure was fully implemented, and that all its levels were thoroughly prepared and explained with stylistic-rhetorical figures adequate for shaping such an argument or narrative. Moreover, non-verbal communication and diction tools were used designedly, with intention and in the service of a better understanding of what was said. Apart from the rhetorical example, there are many figures in the speeches such as repetition, contrast, anaphora and, in terms of genre, we are talking about two speeches as a monologue form. Nevertheless, the debating character of the second sermon gives a special polemical note and value to further research on oratory in the context of the conflict in Ukraine.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Avramović, S. (2017). *Rhetorike tehnē*. Beograd: Dosije studio [In Serbian]
- Aristotle (1955). *Rhetoric*. Beograd: BIGZ [In Serbian]
- Glišović, Lj. (2011). *Serbia in the Mirror of the German press 1987–2006*. Beograd: Službeni glasnik [In Serbian]
- Nušić, B. (2017). *Rhetoric*. Niš: Talija [In Serbian]
- Perišić, N., Kaličanin, B. (2022). Rhetorics of Parliamentary Debate in Kosovo and Metohija in 2022, *Nacionalni interes*, year XVII, vol. 43, No. 3/2022, pp. 73–90. DOI: <https://doi.org/10.22182/ni.4332022.3> [In Serbian]
- Petrović, S. (2007). *Rhetoric*. Beograd: Narodna knjiga [In Serbian]
- Ristović, N. (2018). Introduction to the handbook of rhetoric of Manuel Kozachinsky. *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*. Volume 48. Beograd: Filološki fakultet. <https://doi.org/10.2298/PKJIF1884047R> [In Serbian]
- Spivak, G. C. (2003). *Death of a Discipline*. New York, Columbia: Columbia University Press
- Tadić, Lj. (1995). *Rhetoric*. Beograd: Filip Višnjić [In Serbian]
- Van Dijk, T. (2004). Text and context of Parliamentary Debates. *Cross-cultural perspectives on parliamentary discourse*, 339, 216–217.
- Životić, R., Stanojević, D. (2013). *Rhetoric and Politics*. Beograd: Jasen [In Serbian]
- <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>, Accessed on 15 February 2023
- <http://en.kremlin.ru/events/president/news/page/56>, Accessed on 15 February 2023
- <http://en.putin.kremlin.ru/bio/page-5>, Accessed on 15 February 2023

APPENDIX / ПРИЛОГ

← НАЗАД
← BACK

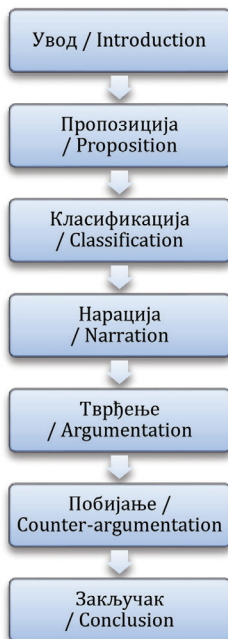

График 1. Диспозиција у говору /
Chart 1. *Dispozicion in Speech*